

Predmet: Lovas- opt. Ljuban Devetak i dr.

Apelacioni sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: KŽ1Po2 br. 3/13

Sednica veća 06.11.2013.

Izveštaj: adv. Marina Kljaić, punomoćnik oštećenih

Javni deo sednice drugostepenog veća nastavljen je izlaganjem žalbi branilaca i okrivljenih.

Branilac okrivljenog Željka Krnjajića, advokat Vojislav Vukotić, izjavio je žalbu iz svih žalbenih razloga. Izlažući u kratkim crtama žalbu, naveo je da je ožalbena presuda zahvaćena bitnim povredama odredaba krivičnog postupka jer je izreka presude nejasna i nerazumljiva, što se posebno odnosi na čitav opis izvršenja krivičnog dela. Naime, u istom se navodi da je okr. Krnjajić kao komandir Stanice milicije Toravnik (SM Tovarnik) učestvovao u napadu na civilno stanovništvo u Lovasu 10.10.1991. godine, što je u koliziji sa navodom da se napad na Lovas odvijao po naređenju komandanta Druge proleterske gardijske motorizovane brigade JNA (2 brigada). Takođe smatra da su i druge odlučne činjenice iz precizirane optužnice preformulisane u presudi, čime je povređen identitet optužbe. Smatra da se odgovornost okrivljenog ne može zasnivati na iskazima svedoka koji su učestvovali u napadu, jer oni nastoje da umanje svoje učešće. Okrivljeni je oglašen krivim za napad na civilno stanovništvo na osnovu hipotetičke pretpostavke suda da je propustio da preduzme određene radnje, čime je sva odgovornost za napad na Lovas prebačena na njega, iako su u istom učestvovali i mnogi drugi. Sud je svoju odluku zasnovao na iskazima oštećenih koji nemaju neposrednih saznanja, već prepričavaju razne priče koje su čuli. O ulozi Krnjajića nisu dati valjani razlozi. Nije izveden ni jedan materijalni dokaz da je on zaista i imao mogućnost komandovanja grupom. Obzirom da je napad izveden po naređenju 2 brigade, i da je istim, po nalaženju veštaka vojne struke, komandovala vojska, svi učesnici u napadu su bili podređeni vojsci. Time je uloga okr. Krnjajića, kao komandira SM Tovarnik, eliminisana. Po presudi, za napad je jedino odgovoran okr. Krnjajić, a niko od svedoka nije naveo da je isti nešto komandovao. Ni u jednom vojnom dokumentu nema navoda da je napadom komandovao okr. Krnjajić, niti je sud dao valjane razloge za zaključak da je isti imao mogućnost da preduzme određene mere i kontroliše postupke ostalih učesnika u napadu. Takođe nisu dati valjani razlozi za zaključak suda da je okr. Krnjajić odgovoran za stradanje sedam civila prilikom napada. O njihovom stradanju prilikom napada svedočili su članovi njihovih porodica, ali niko nije pomenuo da je tom prilikom bio prisutan i okr. Krnjajić. Činjenično stanje ne odgovara zakonskom opisu ni jednog krivičnog dela, već komandnoj odgovornosti koja je predviđena članom 7 Statuta MKSJ¹. Sud nije mogao primeniti odredbe Statuta MKSJ jer se radi o događaju u vreme kada je SFRJ kao država bila priznata i u kojoj je postojao unutrašnji oružani sukob. Stoga predlaže da se žalba uvaži, a ožalbena presuda preinači na način da se njegov branjenik oslobodi krivične odgovornosti, ili da se ista ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Okrivljeni Željko Krnjajić, izlažući svoju žalbu, naveo je da ožalbenom presudom nije pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, jer nije pravilno utvrđen pravac kretanja njegove grupe prilikom napada na Lovas. Ističe da se njegova grupa kretala samo ulicom Ive Lole Ribara. Drugi pripadnici

¹ MKSJ – Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju.

SM Tovarnik, kao npr. Zoran Tepavac, koji je vodio drugu grupu, kretali su se ostalim ulicama. Stoga smatra da se njemu ne može, samo na osnovu pripadnosti miliciji nekog učesnika u napadu, pripisati odgovornost za stradanje civila na mestima na kojima njegova grupa nije bila. Sud se oslonio na iskaze svedoka koji nisu pouzdani. Kao primer navodi da je svedok Marija Hodak, čijem iskazu je sud poklonio veru, izjavila da ga je videla u Lovasu nekoliko dana pre i posle stradanja civila na minskom polju, iako postoji dokumentacija kojom dokazuje da je u to vreme bio na lečenju u Srbiji. Ukazuje da je sud pogrešno zaključio da su meštani Lovasa koji su stradali prilikom napada bili civili, jer je dostavio sudu spisak hrvatskih branitelja. Lovas je bio branjeno mesto, u istom je u vreme napada bio i tenk koji su prethodno hrvatski branitelji zarobili, a 90% stradalih u napadu su bili hrvatski vojnici. Predlaže sudu da ga oslobodi od krivične odgovornosti.

Branilac okrivljenog Ljubana Devetaka, advokat Zdravko Krstić, naveo je da ožalbena presuda sadrži brojne povrede odredaba krivičnog postupka te da nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. Smatra da odbrana tokom čitavog postupka nije imala nikakvih prava, da je presuda unapred doneta po nalogu centara moći van suda, kako bi se zaštitili odgovorni. U Lovasu je postojala vojna uprava i svi su bili pod kontrolom komandanta 2 brigade, Dušana Lončara, pa i njegov branjenik, koji je imao samo funkciju direktora zadruga. Oспорava pravnu kvalifikaciju dela, navodeći da se u konkretnom slučaju ne radi o ratnom zločinu, jer ne postoji objektivni uslov inkriminacije - oružani sukob. Ovo iz razloga što je Lovas bio nebranjeno mesto, pa stoga nisu postojale ni strane u sukobu. Predlaže sudu da uvaži žalbu i njegovog branjenika oslobodi od krivične odgovornosti.

Branilac po službenoj dužnosti okr. Ljubana Devetaka, advokat Gordana Živanović, izlažući žalbu, istakla je da je okrivljenom povređeno pravo na odbranu, jer je kao branilac po službenoj dužnosti određena samo mesec i po dana pred davanje završnih reči. Takođe, okrivljeni nije tokom čitavog postupka imao branioca, ali je sud, na izjavama svedoka koje su date u tom periodu, i koje su morale biti izdvojene iz spisa predmeta, zasnovao svoju odluku. Sud je putem video-konferencijske veze ispitao 74 svedoka, iako za to nije imao zakonskog osnova, pa je time odbrani uskraćena mogućnost da sa ovim svedocima izvrši suočenje. Sud je kao dokaz koristio izjave svedoka koje su dali istražiteljima Haškog tribunala, koje nisu korišćene ni u jednom postupku pred tim tribunalom. Te izjave nisu bile potpisane od strane svedoka, neki svedoci su se žalili na prevod svojih izjava, ali ih je sud, uprkos svemu, predočavao svedocima. Činjenično stanje sud nije pravilno i potpuno utvrdio. Nisu dati valjani razlozi za zaključak suda da je okr. Devetak, sa okr. Devčićem i Radojčićem, nakon 10.10.1991. godine protivzakonito uspostavio novu lokalnu vlast civilnog i vojnog karaktera, posebno kada se ima u vidu da su u tom periodu postojali organi vlasti SAO Slavonije Baranje i Zapadnog Srema, te da se u području Lovasa nalazilo bar 400 pripadnika JNA. Takođe nije bilo ni prinudnog rada, jer su meštani Lovasa svih nacionalnosti samo prikupljali letinu i obavljali svoje uobičajene poljoprivredne radove. Nema valjanih dokaza da je okr. Devetak izvršio radnje krivičnog dela za koje je oglasen odgovornim, pa stoga predlaže da ga sud oslobodi od krivične odgovornosti.

Branilac okrivljenih Zorana Kosijera i Petronija Stevanovića, advokat Branislava Furjanović, izlažući jedinstvenu žalbu, istakla je da je pobijana presuda zahvaćena mnogobrojnim povredama odredaba krivičnog postupka. Kao primere navodi da je sud, prilikom objave presude bio nepropisno sastavljen, jer nije bila prisutna članica veća, sudija Tatjana Vuković, a u zapisniku je neistinito navedeno da je i ona bila prisutna. Obojici okrivljenih je tokom postupka bilo uskraćeno pravo da

koriste srpski jezik kao maternji i ćirilčno pismo, jer je sud odbio njihov zahtev, da se izjave svedoka date pred sudovima u Hrvatskoj, koje su pisane na hrvatskom jeziku i latiničnim pismom, prevedu. Smatra da je prekoračena optužba, jer su u izreci presude izostavljeni neki navodi iz izmenjene optužnice, a postoje navodi kojih u optužnici nema. Tako se u presudi navodi da je ubijen civil Boško Bođanac, koji je bio teško pretučen i izboden nožem u dvorištu zadruga, a u optužnici se to sve ne navodi. Činjenično stanje je nepotpuno utvrđeno, jer sud nije izvršio uvid u svu raspoloživu dokumentaciju vezanu za ekshumaciju jednog broja žrtava, iako je odbrana na tome insistirala. U odnosu na okrivljenog Kosijera, smatra da sud nije u dovoljnoj meri cenio dokaze koji su mu išli u prilog. U isto vreme, kao otežavajuću okolnost sud je cenio njegovo navodno ponašanje nakon događaja na minskom polju, koje tokom postupka uopšte nije utvrđeno. Naime, sud je kao otežavajuću okolnost cenio i navodno traženje okrivljenog da se na preživeli civile na minskom polju puca, iako za to nije bilo ni jednog dokaza. Sud nije dao razloge na osnovu čega je utvrdio da su okrivljeni pripadnici odreda „Dušan Silni“. Okrivljenog Kosijera ni jedan od svedoka ne tereti i niko ga nije prepoznao kao osobu koja je bila na minskom polju, pa stoga u njegovom ponašanju nema elemenata krivičnog dela za koje se tereti. U odnosu na okrivljenog Stevanovića, sud nije pružio valjane dokaze i detaljno obrazložio svoju odluku o njegovoj krivici. Radi se o zameni identiteta, sud je pogrešno zaključio da svedoci opisuju okr. Stevanovića jer navode da je nosio ličnu kapu. Takvu kapu, po iskazima mnogih svedoka, nosio je samo pokojni Kosta Gvozdenov, koji ujedno u potpunosti odgovara fizičkom opisu koji su svedoci naveli. Predlaže sudu da njene branjenike oslobodi od krivične odgovornosti.

Okrivljeni Zoran Kosijer, izlažući žalbu, naveo je u najkraćim crtama da je ožalbeni presuda zahvaćena bitnim povredama odredaba krivičnog postupka, i kao primer naveo da na glavnom pretresu dana 28.05.2011. godine nije bio prisutan zamenik TRZ, nego samo savetnik. Smatra da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, navodeći da je dobrovoljcima prilikom odlaska na minsko polje komandovao oficir iz TO Valjevo. Oštećenog Boška Bođanca ubio je pripadnik obezbeđenja okr. Miodraga Dimitrijevića, a jedan svedok je takođe izjavio da je civilima na minskom polju komandovao oficir u maskirnoj uniformi. Sud je pogrešno zaključio da je on maltretirao ranjene hrvatske civile u ambulanti u Šidu. Jedan od povređenih izjavio je da je iza kamiona, kojim su odvezeni u ambulantu, išao luksuzni putnički automobil koji je vozio oficir JNA u maskirnoj uniformi i sa crvenom beretkom. Isti oficir ih je u ambulanti tukao i vređao. Sve to ukazuje da se radi o drugoj osobi, jer okrivljeni ne ume da vozi, niti je nosio uniformu sa oficirskim činovima.

Branilac okrivljenog Milana Devčića, advokat Brankica Majkić, izlažući žalbu, navela je da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno. Naime, pogrešno je prvostepeni sud zaključio da je okrivljeni Devčić bio prvi komandir Stanice milicije Lovas. Ovo smatra veoma važnim, jer je ta činjenica njenom branjeniku, prilikom odmeravanja visine kazne, uzeta kao otežavajuća okolnost. Iz izjave okrivljenog, date u policiji, na koju se sud poziva, nema navoda kada je okrivljeni postao komandir. Iste su i njegove izjave date u istrazi, a sud u presudi navodi da je okrivljeni Devčić menjao iskaz, što nije tačno. Radilo se o upornom nastojanju suda da se svojstvo prvog komandira Stanice milicije u Lovasu pripiše njenom branjeniku. Iz tog razloga sud nije prihvatio iskaze brojnih svedoka koji su naveli da je komandir, do svoje pogibije, bio Vorkapić. Međutim, sud je u odnosu na ovu činjenicu, poklonio veru iskazu svedoka Zorana Tepavca, koji nije smeo ni biti ispitan kao svedok, jer se u vezi istih događaja protiv njega vodi krivični postupak u Hrvatskoj. Ukazala je da sud pogrešno zaključio da je njen branjenik nečovečno postupao prema zatvorenim civilima, jer su isti zatvoreni u neuslovne prostorije. U vreme zatvaranja civila 10.10.1991. godine u kancelarije u zadrugi u Lovasu, a i

kasnije, takve radnje nisu bile u njegovoj ingerenciji, jer je delovanje svih okrivljenih bilo pod komandom JNA. Na to ukazuje i deo odbrane okrivljenog Darka Perića, koji navodi da mu je, prilikom dolaska u Lovas, prvi zadatak bio da obezbedi zatvore, čiji je upravnik bio Ljuba Jelić. Da se prema civilima nije nečovečno postupalo, te da nisu nastupile teške posledice, ukazuje i iskaz svedoka Mate Madžarevića, pa se samim tim, u konkretnom slučaju ne radi o krivičnom delu ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Sud nije pružio validne dokaze da je okrivljeni Devčić mučio oštećene i povređivao njihov telesni integritet. Iskaz svedoka Marka Gračaca, na koji se sud poziva, veoma je sporan. Iz medicinske dokumentacije ovog svedoka, vidi se da je u bolnici u Vukovaru još 2001. godine konstatovano da je svedok dementan, ali je uprkos tome, sud koristio kao dokaze i njegove izjave date u kasnijem periodu. Iskazi oštećenog Đure Antolovića, u kojima je teretio okr. Devčića, a na kojima sud zasniva svoju odluku, takođe su veoma sporni. Iz medicinske dokumentacije koja je izdata u Hrvatskoj, utvrđuje se da ovaj oštećeni nije zadobio povrede koje u svom svedočenju navodi. Smatra da sud nije ponudio ubedljive dokaze za zaključak da je okrivljeni učestvovao u ubistvu Stipe Dolačkog. Svedoci koji govore o njegovoj smrti ne spominju okr. Devčića, a istog u tom kontekstu, jedini, u svojoj odbrani pominje okrivljeni Nikolaidis. Deo odbrane u kojoj navodi da je video kako okrivljeni Devčić i Devetak predaju okrivljenom Stevanoviću Stipu Dolačkog i braću Pavlić, sud nije prihvatio u delu koji se odnosi na braću Pavlić, već samo u odnosu na Stipu Dolačkog, što je veoma sporno. Predlaže da se pobijana presuda preinači na način da se njen branjenik oslobodi od krivične odgovornosti.

Branilac okrivljenih Saše Stojanovića i Dragana Bačića, advokat Slobodan Živković, izlažući žalbu u kratkim crtama naveo je da prvostepeni sud nije pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. Njegovi branjenici su oglasili krivim jer su dobili nalog od NN naredbodavca da civile vode na razminiranje minskog polja. Za takav zaključak sud nije ponudio ni jedan dokaz, jer o takvoj naredbi nije govorio ni jedan svedok. Svedoci takođe ne navode da je okrivljeni Stojanović komandovao kako da se vrši razminiranje, ni da su on i okrivljeni Bačić na takav zadatak vodili civile. Okrivljenog Bačića ni jedan svedok nije spominjao u negativnom kontekstu. Po oceni suda, sem okrivljenog Krnjajića, svi ostali okrivljeni su saizvršiooci, a za takvu ocenu nije dato nikakvo objašnjenje. Predlaže da se pobijana presuda preinači i njegovi branjenici oslobode od krivične odgovornosti.